

El cable submarí Xàbia-Eivissa

Carmen Bachiller

Directora del Museu Telegràfic · UPV

La telegrafia elèctrica permetia transmetre missatges escrits a llarga distància per procediments electromagnètics. Va ser el primer servei de telecomunicació obert al públic, motiu que va causar gran furor en la societat del segle XIX, en la qual les comunicacions anteriors tenien destinació exclusivament governamental. Tot i que les tarifes inicials elevades, establides amb independència de la destinació, i els nivells alts de població analfabeta van fer que l'ús del telègraf quedara pràcticament limitat al comerç, al sector financer i informatiu en els primers anys d'ús.

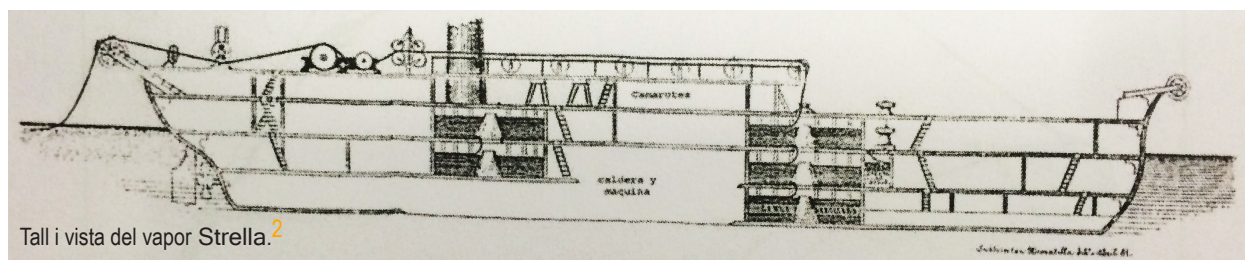
Els governants van vaticinar que la penetració d'aquest sistema era fonamental per al desenvolupament i creixement de l'activitat econòmica i mercantil, i per a cohesionar la societat, ja que era l'única opció de telecomunicació elèctrica i la més ràpida de l'època. Per això, es va impulsar el sistema i es va promulgar la Llei de 22 d'abril de 1855, que promovia la construcció de la xarxa telegràfica per tot el territori espanyol.

L'any 1858, es va publicar una reial ordre l'objectiu de la qual era estudiar les rutes i els possibles punts d'amarratge per a l'estesa del cable telegràfic submarí per a connectar les illes Balears i la península. Per dur a terme la tasca dels sondejos i assenyalar els possibles obstacles en el traçat es va utilitzar la goleta de vapor de l'Armada Espanyola, *Buenaventura*, comandada per **Ramón Martínez**. Un any després, la contracta de la instal·lació es va adjudicar a l'anglès **Horacio J. Perry** i l'execució va quedar en mans de la firma Henley.¹

Una vegada acabat l'estudi, es va optar per comunicar les Balears a través de Xàbia i Barcelona, a causa de la posició geogràfica que tenen. Els punts concrets per a estendre el cable van ser del cap de Sant Antoni a Eivissa i de Montjuïc a Menorca. S'hi va treballar amb urgència a desplegar l'estudi fet sota la direcció de l'enginyer **Rafael del Moral**, ja que **els reis** van anunciar que visitarien les Balears, i a més, per aquest motiu es va disposar a instal·lar les línies telegràfiques terrestres no esteses fins llavors.

Mapa dels ferrocarrils i telègrafs d'Espanya del 1862. Publicat per C. Moro editor.¹ S'hi veu la primera estesa del cable submarí entre la península i les illes.

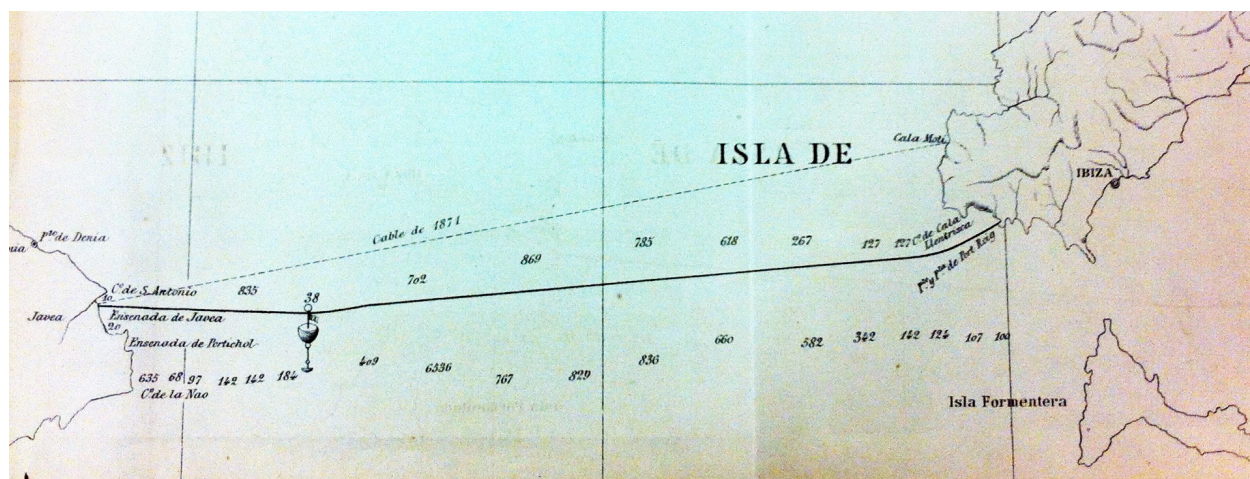
El desplegament es va iniciar el 28 d'agost de 1860, i va començar connectant Mallorca i Eivissa, a tal fi, es va llogar el *Stella*, un vaixell de vapor anglès. El 5 de setembre va començar l'estesa cap a Xàbia des de la cala Molí. El vaixell va començar la faena a les cinc del matí, i va tardar aproximadament quatre hores a enllestir l'estesa a la costa; després el vaixell llevà l'àncora i es va fer a la mar per seguir en el fons. A les dues de la vesprada es va aconseguir el màxim de profunditat i a les set de la nit es va avisar el *Buenaventura* que faltaven 10 milles (18,5 quilòmetres aproximadament) per al punt d'arribada, per la qual cosa, es va tallar i es va tirar a la mar el cable per l'extrem vora les nou de la nit. L'endemà de matí, es van fer les tasques d'entroncament del cable i es van haver de fer operacions amb l'estesa de la costa. El 7 de setembre a la nit, va acabar l'estesa del cable i van arribar a costes de la Marina. Durant aquell dia es continuà amb la maniobra, però va sorgir un petit contratemps, el cable de costa s'havia acabat quan faltaven 3 braces (3,7 metres aproximadament) de terra, així que va caldre col·locar un tros del fons amarrat fortament a una cadena de ferro ben gruixuda.^{2, 3, 4} Per afinar-hi més, s'ha trobat en la *Revista Telegràfica* de l'època la descripció tècnica de la instal·lació: el cable estava format de dos conductors perfectament aïllats, i cada conductor es componia de quatre filferros de coure, protegits per la capa aïllant i un filferro gruixut.

El 1871 es van reposar nous cables submarins a Balears, des del cap Llentrisca a Xàbia; s'arribà a una longitud de 98,62 km de cable estès. La faena va ser duta a terme pel vaixell

Es va optar per comunicar la península amb les illes Balears amb dos cables submarins des de Xàbia i Barcelona: del cap de Sant Antoni a Eivissa i de Montjuïc a Menorca.

cabler anglès La Plata i el vaixell que li marcava el rumb era la goleta espanyola de guerra Caridad. Cal fer un esment especial a aquesta línia, perquè era l'única via que hi havia per a connectar les illes amb la península.⁴ Així i tot, l'estat era precari, i es va haver reparar unes quantes vegades.

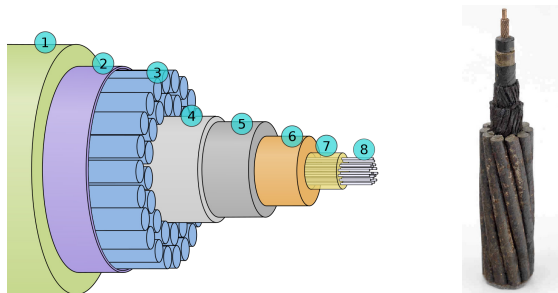
El cor dels cables es componia de set filferros de coure de primera qualitat, d'un mil·límetre de diàmetre cadascun, retorçats tots junts formant un cordó embolicat per una composició *Chatterton*, quatre capes de gutaperxa pura, una de cànem banyat en brea de 4 mil·límetres de gruix, tot protegit per una armadura de 10 filferros de 4 mil·límetres de diàmetre cadascun, cobert aïlladament d'una capa de cànem embreat. La secció de cable de costa tenia la mateixa composició que el de fons, amb l'única diferència que els filferros de l'armadura eren de 8 mil·límetres de diàmetre, i la secció intermèdia entre el cable de fons i el de costa la tenia de 6 mil·límetres de diàmetre.⁵

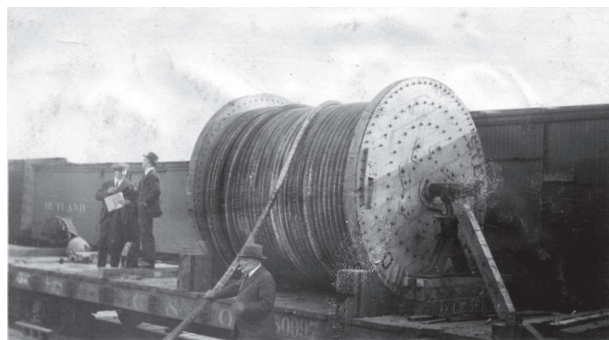
Cable de Xàbia a Eivissa. El traçat superior amb línia discontinua és el de 1871, l'inferior el de 1888. ⁶

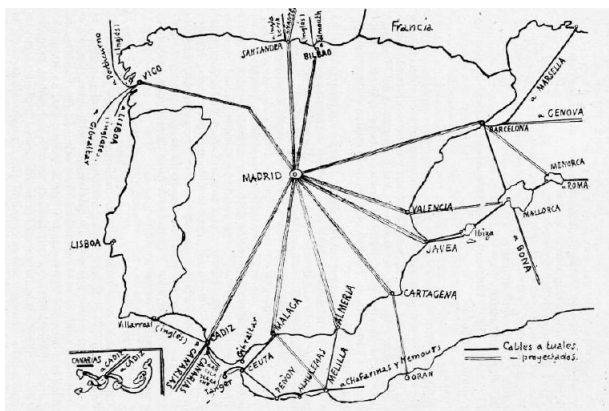

Cable telegráfico submarino (1887). Material: conductor de coure; protectors i aïllants de goma, tela, jute, llautó i acer.⁴

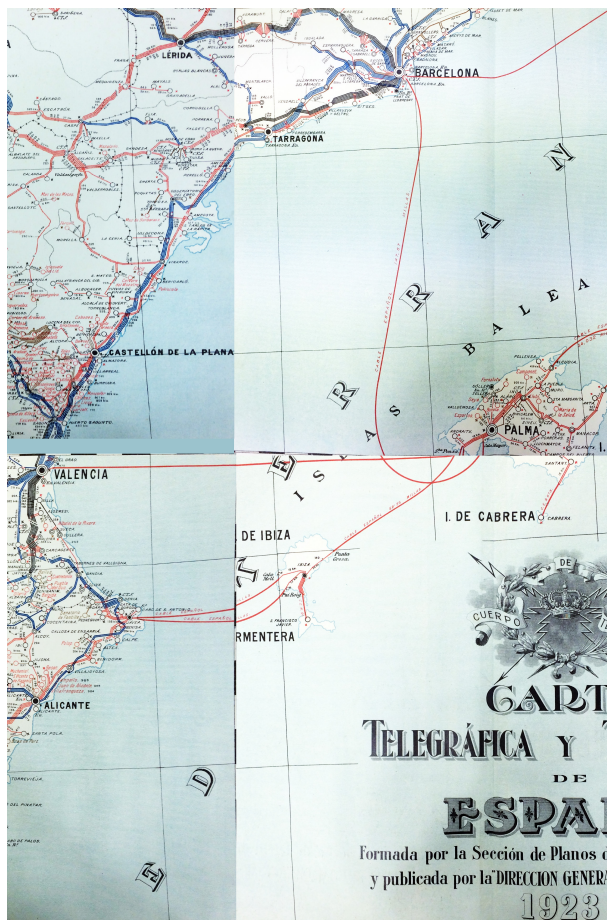
Estesa de cable.⁵

Muntatge de la carta telegràfica i telefònica d'Espanya de 1923.

L'estesa de cable va tenir problemes tècnics, i el 1888 va caldre substituir-lo. La guanyadora del concurs convocat va ser una firma italiana, Pirelli i companyia, de Milà, a la qual es va adjudicar la col·locació del cable entre l'illa d'Eivissa i la badia de Xàbia. En aquest desplegament, van veure oportú canviar el punt d'amarratge a l'illa, l'acostaren a la capital: el van situar al Port Roig. En total, es van estendre 111,53 km de cable.

L'any 1908, es va creure necessari fer una altra línia que enllaçara València i Palma, com es pot observar en la il·lustració. Encara que aquest projecte va tardar a dur-se a terme, i no va ser fins a 1922 quan es va autoritzar la tercera estesa valenciana cap a Palma, amb l'ajuda del cabler Telconia. Aquesta línia feia 292,48 quilòmetres de cable.⁶ La caseta d'amarratge de València estava situada en l'edifici de tres plantes que havia sigut construït dins del recinte del port del Grau, al costat de les instal·lacions de la Reial Societat de Tir de Colom. Aquestes línies van estar en servei fins a la dècada dels cinquanta del segle passat.

Cable de Xàbia a Eivissa. El traçat superior amb línia discontinua és el de 1871, l'inferior el de 1888.⁶

Notes

- Font: Exemplar: **Reial Acadèmia de la Història — Col·lecció: Departament de Cartografia i Arts Gràfiques** — Signatura: C-050-016 — Signatura antiga: C-VII d 16 — Número de registre: 00494
- Font: **Revista de Telégrafos**. Làmina 2a, figura 1a.
- És un tipus de goma semblant al cautxú, translúcida, sòlida i flexible, fabricada a força del làtex provinent d'arbres del gènere *Palaquium*, originari de l'arxipèlag malai.
- Font: **Fundación Telefónica** http://www.fundaciontelefonica.com/arte_cultura/patrimonio/patrimonio_ht/?detalle=7500
- Font: <http://baleopolis.blogspot.com.es/2011/08/el-hilo-submarino-de-odonell.html>
- Font: **Cables submarinos**. Capítol VIII http://www.coit.es/foro/pub/ficheros/libroscables_submarinos_8de2a934.pdf

Bibliografia

- [En línia]. Available: http://coit.es/foro/pub/ficheros/libros_la_telegrafia_submarina_en_espana_4eaac330.pdf. [Último acceso: 5 Febrero 2014].
- Revista de telégrafos**, nº 4, pp. 37-58.
- P.Peñalver, **Revista telegráfica** nº 52, pp. 37,38 y 39., 1879.
- S. O. Roig, **Historias de Telegrafos** [En línia]. Available: <http://inventosticoleonfelipe.wikispaces.com/file/view/submarino.pdf>. [Último acceso: 5 Septiembre 2014].
- S. O. Roig. [En línia]. Available: <http://inventosticoleonfelipe.wikispaces.com/file/view/submarino.pdf>. [Último acceso: 1 Septiembre 2014].

